Rēzeknes tehnikums

Izglītības programma: Komerczinības
Profesionālā kvalifikācija: Transporta pārvadājumu komercdarbinieks

Mācību priekšmets: Transporta uzņēmumu darbs
Tēma:
Ūdens transports

Profesionālo mācību priekšmetu skolotāja
Marina Strekiša

2019./2020. mācību gads

Saturs

1. Latvijas ostas;
2. Termins - kuģniecība;
3. Lielākās pasaules ostas;
4. Jūras ostu raksturojums;
5. Ostas iedalījums pēc veicamā darba veida;
6. Piestātnes ostā un to raksturlielumi;
7. Kuģu iedalījums;
8. Ūdens transporta priekšrocības un trūkumi;
9. Upju transports;
10. Iekšējo ūdeņu transporta galvenās īpašības
11. Frakts likme ūdens transportā;
12. B/L (Bill of Lading) – konosaments;
13. Ūdens transporta kravas pavadzīmes paraugs;
14. Jautājumi diskusijai vai uzdevumi.

Latvijas lielās ostas:

- Rīgas Brīvosta;
- Ventspils Brīvosta;
- Liepājas speciālā ekonomiskā zona (SEZ).

Nodrošina galvenokārt tranzīta kravu apstrādi.

Latvijas mazās ostas:

- Skulte;
- Mērsrags;
- Salacgrīva;
- Pāvilosta;
- Roja;
- Lielupe;
- Engure.

Galvenokārt nodarbojas ar kokmateriālu nosūtīšanu un zvejas produktu pieņemšanu.

BALTIC SEA
ESTONIA
Kardla
Sviby
Haapsalu
Heltermaa
Rohuküla
Virtsu
Saaremaa
Kuivastu
Pärnu
Kuressaare
Romassaare
Kihnu
Mõntu
Irbe Strait
Ruhnu
Kuiviži
Salacgrīva
Gulf of Riga
Roja
Ventspils
Mērsrags
Skulte
Engure
Jūrmala
RĪGA
Pāvilosta
LATVIA
Liepāja
Klaipeda
N
E
S
LITHUANIA
RUSSIA

KONTEINERU KUĢI

► Speciāli būvēti un konstruēti konteineru pārvadājumiem;

► Konteinera kuģa kapacitāte mērās TEU (twenty-foot equivalent unit);

► Lielākie konteineru kuģi mūsdienas sasniedz 400 metru garumu un var transportēt 15,000 konteinerus (TEU);

► Apkalpe - 13 cilvēki

Kuģniecība - transporta veids, kurš šķērso ūdeņus un tādā veidā saista:

1. kontinentus,
2. salas,
3. valstis, kuras atdala ūdeni,
4. veicina starptautisko tirdzniecību sava ekonomiskuma dēļ.

Piemērs

400 m garš un 60m plats tankeris ar vestspēju 555 000 tonnu var pārvest tikpat daudz kravas kā 18000 kravas automobiļu ar kravnesību 30 tonnas. Vidējais darba ražīgums 40 tūkstoš tonnu kravnesības kuģim ar 20 cilvēku apkalpi sastāda 2000 tonnu uz cilvēku, salīdzinot ar 30 tonnām uz cilvēku trīsdesmit tonnīgam automobilim.

Degvielas patēriņš kuģim ir daudz reižu mazāks nekā autotransportā, bet degviela lētāka.

Jūras transporta darbībai ir nepieciešami 4 pamatkomponenti:

- Ceļi (jūras ceļi, piekļuve ostai);
- Termināli;
- Transportlīdzekļi (kuģu tipi);
- Dzinēji.

Jūras transports visā pasaulē ir **vispieejamākais** un **vislētākais** transporta veids.

Tas nodrošina **75%** pārvadājumu starp valstīm (kopējais kravas apjoms aptuveni **3,6** miljardi tonnu gadā), tas apkalpo **4/5** no visas starptautiskā tirdzniecības apjoma, pārvadā lejamās, konteineru un beramās kravas.

Lielākā jūras tirdzniecības flote ir **Japānai, ASV, Krievijai.**

Lielas flotes ir arī **Panamai un Libērijai**, bet to var izskaidrot ar to, ka zem šo valstu karogiem kuģo citu valstu kuģi.

Visvairāk pārvadājumiem tiek izmantots **Atlantijas okeāns.**

Lielākās pasaules ostas (pēc kravas pārvadājumu rādītājiem) ir:

- Roterdama (Nīderlande),
- Singapūra,
- Šanhaja (Ķīna),
- Nagoja,
- Tokio – Yokohama (Japāna),
- Jaunorleāna,
- Ņujorka,
- Filadelfija,
- San – Francisko (ASV),
- Antverpene (Beļģija),
- Marseļa (Francija),
- Londona, u. c.

Upju transports kravu pārvadāšanai izmanto upes, kanālus un iekšējās ūdenstilpnes.

Lielākā upju un ezeru flote, kura nodarbojas ar kravu pārvadāšanu, ir:

- ASV,
- Ķīna,
- Krievija,
- Vācija,
- Kanāda.

Jūras ostu raksturojums

Ostas izvietojas jūru piekrastēs vai upju iztekās.

Parasti ostas ir lielāku transporta mezglu sastāvdaļa, kuros jūras transports mijiedarbojas ar citiem transporta veidiem.

Bez kravu operācijām, ostās tiek izveidotas stāvvietas kuģiem, kurās tiem tiek veiktas palīgoperācijas, piemēram, degvielas uzpilde, eļļošanas un tehnisko materiālu, ūdens, rezerves daļu, pārtikas produktu u.c. krājumu papildināšana.

Ostas pēc veicamo darbu veida iedalās:

♦ vispārējās nozīmes, kur notiek dažādu kuģu un kravu apstrāde vienās un tajās pašās piestātnēs;

♦ specializētās, kur notiek noteikta veida kravu apstrāde vai atsevišķi darbi

⇒ pēc kravu veida,

∗ šķidro kravu,

∗ kokmateriālu,

∗ ogļu,

⇒ tirdzniecības,

⇒ zvejas,

⇒ kara;

♦ kombinētās - tās ir lielāka mēroga tirdzniecības ostas, kurām ir atsevišķas speciālas piestātnes.

Jūras ostas struktūra dalāma divās daļās:

1) ostas ieejā,

2) piestātnēs.

Piestātnes ostā un to raksturlielumi:

- Kuģu piestātne; garums, dziļums,
- Celtņi un transportieri,
- Noliktavas un konteineru laukumi,
- Dzelzceļš un autoceļš (piebrauktuves), cauruļvadi,
- Piestātņu specializācija, atbilstoši kuāu īpatnībām un kravas veidam.

Ūdens transportā ir izdalāmas 2 lielākas transportlīdzekļu grupas:

1. jūras transportlīdzekļi;
2. iekšzemes ūdensceļu tranportlīdzekļi.

Jūras kuģi ir paši lielākie un dārgākie transportlīdzekļi.

Tos parasti projektē un būvē pēc individuāliem projektiem, jo tik dārgus objektus nevar pasūtīt sērijām.

Parasti kuģiem uzstāda dīzeļdzinējus un tvaika turbīnas, to īpatsvars sastāda aptuveni 90% (40-60 tūkst. ZS).

Kā zināms lielajiem ledlaužiem izmanto atomiekārtas (tā saucamie atomledlauži) īsi kuģi.

Kuģu veidi:

- okeānu kuģi,
- jūras kuģi.

Pēc uzdevuma (izmantošanas sfēras) kuģi dalās (kuģu tipi):

♦ pasažieru,

♦ kravas-pasažieru,

♦ kravas,

♦ zvejas,

♦ tehniskie,

♦ palīgdienestu,

♦ un citi.

Kravas kuģi savukārt dalās:

♦ sauskravu,

♦ šķidro kravu.

Priekšrocības un trūkumi:

Salīdzinot ar citiem transporta veidiem jūras transportam ir rinda tehniskiekonomiskas īpatnības, kas nosaka tā priekšrocības:

1. Iespēja realizēt starpkontinentālus kravu pārvadājumus;
2. Salīdzinoši nelieli kapitālieguldījumi. Pārsvarā gadījumu tiek izmantoti dabiskie jūras ceļi, kuru uzturēšana neprasa īpašus izdevumus (izņemot kanālus);
3. Praktiski neierobežota transporta ceļa caurlaides spēja. Transporta caurlaides spēju galvenokārt ierobežo kravu apstrādes spēja ostās;

4. Niecīgs degvielas patēriņš un enerģijas patēriņš.

Ūdens ceļi ir horizontāli, nav saistīti ar apkārtnes reljefu, tāpēc nav nepieciešama papildus enerģija smaguma spēka pārvarēšanai.

Ūdens transporta kustības pretestība ir daudz mazāka nekā sauszemes transporta veidos. Attiecīgi arī mazāks ir vilcej spēks, kas nepieciešams viena un tā paša smaguma kravas parvietošanai. Tomēr arī samērā neliela kustības pretestība šķidrā vidē izraisa arī zināmas problēmas ar ļoti lielas kravnesības kuģu apturēšanu (ieslēdz dzenskrūvi pretējā virzienā, piekabina speciālus velkoņus);

5. Jūras ceļi ir gandrīz taisni, kas dod iespēju līdz minimumam samazināt transporta izmaksas.

6. Zema pārvadājumu pašizmaksa. Zemi kravas tarifi. Jūras transportā ir pieejami kuģi ar ļoti lielu kravnesību (praktiski neierobežotu). Vidēja sauskravu flotes kuģu kravnesība sastāda 6 tūkst. t, bet lejamo kravu flote - virs 16 tūkst. t.

Upju transports

Upju transporta galvenās priekšrocības:

♦ Liela vestspēja (pie pietiekoša dziļuma un platuma);

♦ Maza pretestība kustībai, labi tiek izmantota vilkme;

♦ Maza pārvadājumu pašizmaksa;

♦ Nelieli kapitālieguldījumi;

♦ Salīdzinot ar citiem transporta veidiem mazāks metāla patēriņš uz transporta produkcijas vienību.

Lietderīgi pielietot:

1) masveida (galvenokārt beramo un šķidro) kravu pārvadājumiem, kas neprasa lielus piegādes ātrumus;

2) sezonas kravu pārvadājumiem, lai atslogtu paralēlās dzelzceļa līnijas vai automaģistrāles maksimum periodos;

3) visu veidu pārvadajumiem rajonos, kuros nav citu transporta veidu;

4) pasažieru tūrisma un atpūtas braucieniem (tūrisma maršruti).

Iekšējo ūdeņu transporta galvenās īpašības:

◊ zema pārvadājumu maksa it sevišķi šķidru, beramu un gabalkravu pārvadāšanā.

◊ lēns transporta veids: vidējais ātrums ir aptuveni 14 km/stundā;

◊ sakarā ar ledus apstākļiem, ziemā transportam ir ierobežojumi – līdz ar to palielinās apgrozāmie līdzekļi, kuri nepieciešami klientam. Šī iemesla dēļ dārgas preces parvadāt ar liellaivām neatmaksājas, it sevišķi ziemas apstākļos;

◊ vispārējā gadījumā nepieciešams papildus transports, kas nodrošina preču nogādi “no durvīm līdz durvīm” (dzelzceļš, autotransports);

◊ nepieciešams izturīgs aizsargiepakojums gabalprecēm vai precēm, kuras ir mitruma neizturīgas;

◊ pārvadā galvenokārt lētas preces. Lētas preces nevar pārvadāt transportu, jo tad preču pārvadāšana kļūst dārgāka par pašu preci.

NO KĀ SASTĀV FRAKTS LIKME

► PAMATPRINCIPI:

- neatkarīgi no transporta veida galvenais noteicošais faktors ir pieprasījuma - piedāvājuma likums;
- konkurence.

► FAKTORI:

- kravas specifikācija: apjoms, svars;
- kravas vērtība;
- attālums;
- kanālu nodevas;
- importa / eksporta bilance (equipment repositioning cost);
- kuģu regularitāte, kuģa ātrums, tranzīta laiks;
- konteinera apgrozījuma ātrums.

B/L (Bill of Lading) – konosaments jeb pārvadājuma līgums starp pārvadātāju un kravas īpašnieku, kas tiek izmantots jūras kravu pārvadājumos un apstiprina konkrētās kravas pieņemšanas faktu, lai veiktu transportēšanu.

Starptautiskajā tirdzniecībā šim dokumentam ir vairāki mērķi un par tā pareizu aizpildīšanu ir atbildīgs kravas nosūtītājs.

Šis dokuments ir jānodod kravas saņēmējam ostā. Visbiežāk klienti izvēlas saņemt šī dokumenta oriģinālu vai kopiju kā pierādījumu īpašumtiesībām uz konkrēto kravu.

Kravas pavadzīmes paraugs

Konosamentā norāda:

- transportlīdzekļa nosaukums
- pārvadātājs
- sūtītājs
- saņēmējs
- saņemšanas vai iekraušanas vieta,
- kravas galamērķis
- tā nosaukums
- kravas un citi maksājumi, kas pienākas pārvadātājam,
- pavadzīmes izdošanas laiks un vieta,
- izgatavoto kopiju skaits.

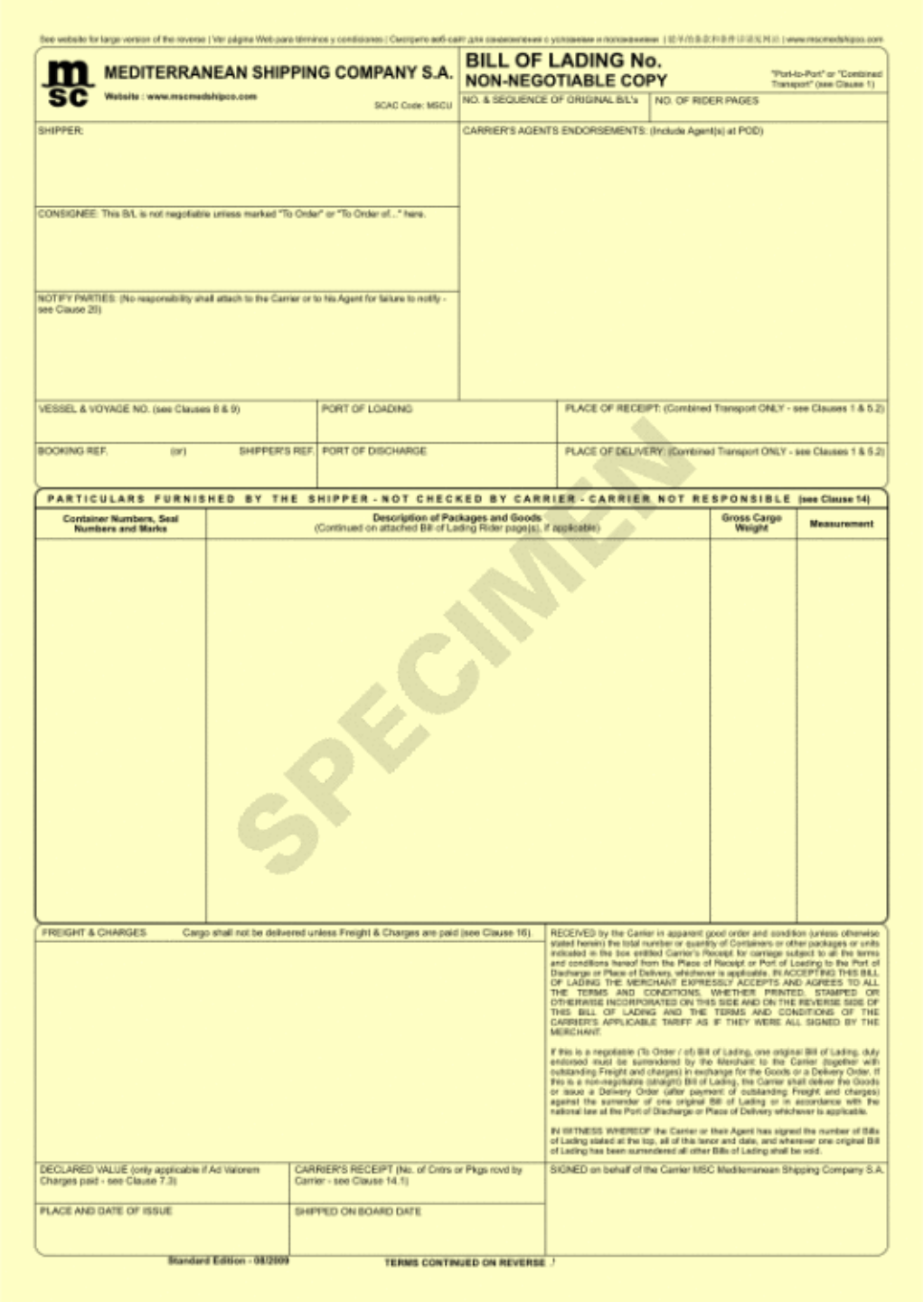

See website for large version of the reverse | Ver página Web para términos y condiciones | Смотрите веб-сайт для ознакомления с условиями и положениями | www.mscmedshipco.com

MEDITERRANEAN SHIPPING COMPANY S.A.
Website : www.mscmedshipco.com
SCAC Code: MSCU

BILL OF LADING No.
NON-NEGOTIABLE COPY
"Port-to-Port" or "Combined Transport" (see Clause 1)

NO. & SEQUENCE OF ORIGINAL B/L's | NO. OF RIDER PAGES

SHIPPER:

CARRIER'S AGENTS ENDORSEMENTS: (Include Agent(s) at POD)

CONSIGNEE: This B/L is not negotiable unless marked "To Order" or "To Order of..." here.

NOTIFY PARTIES: (No responsibility shall attach to the Carrier or to his Agent for failure to notify - see Clause 28)

VESSEL & VOYAGE NO. (see Clauses 8 & 9) | PORT OF LOADING | PLACE OF RECEIPT: (Combined Transport ONLY - see Clauses 1 & 5.2)

BOOKING REF. (or) SHIPPER'S REF. | PORT OF DISCHARGE | PLACE OF DELIVERY: (Combined Transport ONLY - see Clauses 1 & 5.2)

PARTICULARS FURNISHED BY THE SHIPPER - NOT CHECKED BY CARRIER - CARRIER NOT RESPONSIBLE (see Clause 14)

Container Numbers, Seal Numbers and Marks	Description of Packages and Goods (Continued on attached Bill of Lading Rider page(s), if applicable)	Gross Cargo Weight	Measurement

SPECIMEN

FREIGHT & CHARGES — Cargo shall not be delivered unless Freight & Charges are paid (see Clause 16).

RECEIVED by the Carrier in apparent good order and condition (unless otherwise stated herein) the total number or quantity of Containers or other packages or units indicated in the box entitled Carrier's Receipt for carriage subject to all the terms and conditions hereof from the Place of Receipt or Port of Loading to the Port of Discharge or Place of Delivery, whichever is applicable. IN ACCEPTING THIS BILL OF LADING THE MERCHANT EXPRESSLY ACCEPTS AND AGREES TO ALL THE TERMS AND CONDITIONS, WHETHER PRINTED, STAMPED OR OTHERWISE INCORPORATED ON THIS SIDE AND ON THE REVERSE SIDE OF THIS BILL OF LADING AND THE TERMS AND CONDITIONS OF THE CARRIER'S APPLICABLE TARIFF AS IF THEY WERE ALL SIGNED BY THE MERCHANT.

If this is a negotiable (To Order / of) Bill of Lading, one original Bill of Lading, duly endorsed must be surrendered by the Merchant to the Carrier (together with outstanding Freight and charges) in exchange for the Goods or a Delivery Order. If this is a non-negotiable (straight) Bill of Lading, the Carrier shall deliver the Goods or issue a Delivery Order (after payment of outstanding Freight and charges) against the surrender of one original Bill of Lading or in accordance with the national law at the Port of Discharge or Place of Delivery whichever is applicable.

IN WITNESS WHEREOF the Carrier or their Agent has signed the number of Bills of Lading stated at the top, all of this tenor and date, and whenever one original Bill of Lading has been surrendered all other Bills of Lading shall be void.

DECLARED VALUE (only applicable if Ad Valorem Charges paid - see Clause 7.3) | CARRIER'S RECEIPT (No. of Cntrs or Pkgs rcvd by Carrier - see Clause 14.1)

SIGNED on behalf of the Carrier MSC Mediterranean Shipping Company S.A.

PLACE AND DATE OF ISSUE | SHIPPED ON BOARD DATE

Standard Edition - 08/2009

TERMS CONTINUED ON REVERSE .!

Jautājumi diskusijai

1. Cik metru garumā ir mūsdienas lielākie konteineru kuģi un cik daudz var transportēt konteinerus?
2. Kādi 4 pamatkomponenti ir nepieciešami jūras transporta darbībai?
3. Kāds transporta veids ir vispieejamākais un vislētākais visā pasaulē?
4. Kādas ir lielākas jūras tirdzniecības flotes visā pasaulē?
5. Kāds okeāns tiek izmantots visvairāk kravas pārvadājumiem?
6. Kādas ir lielākās pasaules ostas?
7. Kādi faktori ietilpst frakts likmē?
8. Kādas ir Latvijas lielās un mazās ostas?

Izmantotie avoti

1. V. Praude Loģistika, Burtene, Rīga, 2013

2. N. Sprancmanis Uzņēmējdarbības loģistikas pamati, Burtene, Rīga, 2011

3. R. Apsalons Loģistikas centru pārvaldība, Burtene, Rīga, 2012

4. https://enciklopedija.lv/skirklis/22636-j%C5%ABras-un-upju-transports-Latvij%C4%81

5. https://stbouton.ru/lv/konosament-naznachenie-poryadok-zapolneniya-vidy-tipy-i.html

6. https://peskiadmin.ru/lv/vidy-konosamentov-morskoi-konosament-bill-of-lading.html

Paldies par uzmanību!